

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2000-2001

17 mei 2001

GEDACHTEWISSELING

**over de nota “Blauwdruk voor een toekomstige uitbouw van het kinderopvanglandschap
in Vlaanderen – De situatie na één jaar werken met het beleidsplan”**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Sonja Becq**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heren Paul Van Malderen, Luc Martens ;

de heren Frans De Cock, Freddy Feytons, André Moreau,
Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

mevrouw Margriet Hermans.

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen	4
– Kinderdagverblijven	4
– Opvanggezinnen aangesloten bij een dienst	4
– Buitenschoolse opvang	5
– Particuliere opvang	5
II. Bespreking	6
– Algemeen	6
– Opvang van zieke kinderen en flexibele opvang	7
– Onthaalgezinnen	7
– Kinderdagverblijven	8
– Buitenschoolse kinderopvang en lokaal overleg	8
– Particuliere opvang	9
Bijlage : Blauwdruk voor een toekomstige uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen – De situatie na één jaar werken met het beleidsplan	11

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen hield een gedachtewisseling over de nota “Blauwdruk voor een toekomstige uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen – De situatie na één jaar werken met het beleidsplan” op 3 mei 2001.

I. Toelichting door mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

De minister geeft een overzicht van de stand van zaken in de verschillende types kinderopvang.

Het beleidsplan kinderopvang vertrok van een kwantitatief en een kwalitatief uitgangspunt. Het kwantitatieve aspect was het creëren van 10.000 extra plaatsen in de kinderopvang tijdens deze legislatuur. Het kwalitatieve aspect behelsde het vergroten van de kwaliteit van de kinderopvang. Kinderopvang moet op termijn meer betekenen dan louter het oppassen van een kind ; het moet het recht van elk kind worden en deel uitmaken van een pedagogisch project.

Om deze ambitieuze plannen te verwezenlijken, wenst de minister zoveel mogelijk rekening te houden met alle historisch gegroeide initiatieven inzake kinderopvang en deze zoveel mogelijk te integreren. Het is de uiteindelijke bedoeling om in 2003 een en ander decretaal te regelen.

De bijkomende middelen die in de begroting 2001 werden ingeschreven, maken een kwantitatieve en kwalitatieve groei van de kinderopvang mogelijk. Met Kind en Gezin werd het akkoord gesloten om deze middelen gelijk te verdelen over de gesubsidieerde en particuliere sector. Dit is niet zo eenvoudig. In de gesubsidieerde sector is de hoeveelheid middelen immers recht evenredig met het aantal plaatsen, terwijl in de particuliere sector dit verband moeilijker te duiden is. Dit betekent ook een voortdurende bijsturing van de instrumenten inzake kinderopvang.

In oktober 2000 werd de inhoud van het beleidsplan kinderopvang in drie besluiten van de Vlaamse regering gegoten, die respectievelijk op de kinderdagverblijven en de diensten voor opvanggezinnen, de initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang, en de particuliere voorzieningen betrekking hadden. Deze operatie kon niet voor oktober 2000 gebeuren, omdat de regering eerst een zicht wenste op het beschikbare budget en tevens een aantal be-

palingen uit het Vlaams Intersectoraal Akkoord van maart 2000 wenste op te nemen (loonharmonisering, DAC-regularisatie).

Er werd ook beslist om het advies van de Raad van State te vragen. Pas in februari hechtte de Raad zijn principiële goedkeuring aan twee van de drie besluiten. Deze besluiten zijn eind februari door de Vlaamse regering goedgekeurd. Het derde besluit kreeg pas in de loop van de maand april het fiat van de Raad van State en werd op 27 april goedgekeurd door de Vlaamse regering. Momenteel worden vijftien ministeriële besluiten voorbereid voor de verdere implementatie van deze besluiten. Volgens de minister toont dit alles aan dat ingrijpende veranderingen tijd vragen, ook al wekt dit soms irritatie op het terrein.

– *Kinderdagverblijven*

De uitvoeringsbesluiten voor de uitvoering van de loonharmonisatie zijn door de Vlaamse regering op 30 maart goedgekeurd. Hiervoor wordt in 2001 150 miljoen frank uitgetrokken, een bedrag dat op het einde van de legislatuur zal zijn opgelopen tot 560 miljoen frank. Dit wordt uitgewerkt in de besluiten over de enveloppefinanciering. De kinderdagverblijven hebben intussen een voorschot gekregen om budgettaire problemen te vermijden bij de overgang van de oude financieringsvorm naar de enveloppefinanciering.

Intussen is er ook een akkoord bereikt over de DAC-regularisatie, wat 189 voltijdse equivalenten zal opleveren voor de kinderdagverblijven. Dit betekent dat de verhouding tussen het aantal kinderverzorgsters en het aantal kinderen zou worden opgevoerd van 1 op 7 naar 1 op 6,5. De DAC'ers worden geregulariseerd op de plaats waar ze nu werken. De kinderdagverblijven krijgen de mogelijkheid om hun DAC'ers te regulariseren binnen het vergrote personeelskader. De onderhandeligen hierover met de sociale partners zijn nog bezig. Er is ook 110 miljoen frank uitgetrokken voor bijkomende jobcreatie en omkadering om de directiefunctie te versterken.

– *Opvanggezinnen aangesloten bij een dienst*

Het onkostenforfait van de opvanggezinnen werd opgetrokken van 450 tot 545 frank per dag en per kind. Dit heeft op de begroting van dit jaar een budgettaire weerslag van 180 miljoen frank. Tegelijk wordt gewerkt aan de realisatie van een persoonlijke ongevallenverzekering en van een eenmalige startpremie van 15.000 frank. Deze voorstellen kunnen waarschijnlijk afgerond worden

tegen oktober 2001. Er is in voldoende middelen voorzien om deze initiatieven gedurende het laatste kwartaal van 2001 budgettair in te vullen.

In de tweede helft van het jaar zal de aandacht vooral uitgaan naar de flexibilisering van de opvangvergoedingen. De opvanggezinnen zijn vragende partij om in een basispakket van tien uur opvang te voorzien. Voor extra uren die niet in dit basispakket inbegrepen zijn, wordt een supplementaire vergoeding gevraagd. Het debat hierover wordt gekoppeld aan dat van de ouderbijdragen, die ook herzien worden. Het komt erop aan om een evenwicht te vinden tussen de noden van de opvanggezinnen, die een billijke vergoeding moeten krijgen, en de noden van de ouders, voor wie kinderopvang niet te duur mag worden, wat een bijkomende werkloosheidsval zou creëren.

De federale ministerraad heeft op 27 april akte genomen van de voorstellen van de minister van Sociale Zaken over het sociale vangnet voor opvanggezinnen en van de door de eerste minister geformuleerde voorstellen in verband met fiscale aftrekbaarheid (startpremie, en zie verder particuliere sector). Vermoedelijk zal de minister van Sociale Zaken hierover binnenkort overleg starten met de minister van Welzijn.

Eveneens in het kader van het Vlaams Intersectoraal Akkoord zijn de lonen voor coördinerende functies verhoogd. Aanvankelijk gaat het om 17 miljoen frank, oplopend tot 67 miljoen frank. In de loop van de maanden mei en juni wordt door de Inspectie Financiën een financiële audit uitgevoerd over de administratievergoeding en het versterken van de financiële leefbaarheid van de diensten voor opvanggezinnen.

– *Buitenschoolse opvang*

Voor buitenschoolse opvang is 65 miljoen frank uitgetrokken om op te vangen wat het FCUD niet meer kan betalen. Dit is net voldoende om alle door het FCUD goedgekeurde voorstellen tussen juni 2000 en januari 2001 te betalen. Voor de nieuwe voorstellen van 2001 zijn er geen middelen meer over. Het is daarom belangrijk om bijkomende middelen in te schrijven voor initiatieven inzake buitenschoolse kinderopvang.

De minister verheelt niet dat ze zich zorgen maakt over de toekomst van het FCUD. Een van de problemen is dat men dit federaal wil houden. De pot van het FCUD is volgestort en niemand is er voorstander van om de werkgeversbijdrage te verhogen tot boven het huidige peil van 0,05 percent. De

middelen van het FCUD maken deel uit van de sociale zekerheid en worden dan ook op een geïndividualiseerde manier, in hoofde van het kind, verdeeld. Deze technisch moeilijke operatie leidt tot discriminaties. De minister meent dat de verdere uitbouw van een eigen beleid voor buitenschoolse kinderopvang moeilijk blijft zolang dit bevoegdheidsprobleem met de federale overheid aansleept.

De minister verwijst naar een interview waarin ze onder meer stelde dat buitenschoolse kinderopvang kwalitatief hoogstaand moet zijn en dat het aanbod van de erkende IBO's momenteel slechts 4,7 percent van het gebruik dekt. Men zal via deze formule nooit alle behoeften van buitenschoolse kinderopvang kunnen dekken. Het overgrote deel van de buitenschoolse kinderopvang gebeurt nu door ouders, grootouders, kinderdagverblijven en scholen. Het zou tegen alle logica indruisen om nu aparte huizen voor buitenschoolse kinderopvang te openen of het VIPA open te stellen voor buitenschoolse kinderopvang. Men moet zich soepel opstellen. Zo maakt men bijvoorbeeld best geen te strikte scheiding in het gebruik van schoollokalen voor enerzijds schoolactiviteiten en anderzijds buitenschoolse kinderopvang.

– *Particuliere opvang*

De minister hoopt dat de verhoging van de fiscale aftrekbaarheid van het onkostenforfait voor particuliere opvanggezinnen van 450 naar 545 frank in de voorstellen van de federale regering is inbegrepen. Voor de particuliere opvanginstellingen verwijst de minister verder naar de beslissing van de Vlaamse regering om aan de mini-crèches 15.000 frank per jaar per kind toe te kennen.

De campagne van Kind en Gezin is vooral bedoeld voor promotie van de mini-crèches, particuliere opvanginstellingen die hun leefbaarheid reeds hebben bewezen. Ouders die kinderopvang zoeken, vinden dit vaak de meest aangewezen vorm omdat dergelijke instellingen meestal dicht in de buurt zijn. Naar aanleiding van deze campagne is ongenoeg ontstaan bij de diensten voor opvanggezinnen, die misnoegd zijn omdat voor hen geen campagne wordt gevoerd. De minister meent dat deze echter over hun eigen promotiekanalen beschikken. De campagne is vooral gericht op personen die geïnteresseerd zijn om zelf kinderopvang te organiseren. Indien zij echter liever steun krijgen van de diensten voor opvanggezinnen, worden ze daarnaar doorverwezen. Bovendien krijgen de diensten ook meer vragen naar aanleiding van de campagne. Er is dus een zeker afgeleid effect.

II. Bespreking

– Algemeen

Mevrouw Sonja Becq somt drie punten op waarvoor haar fractie bijzondere aandacht vraagt naar aanleiding van het beleidsplan kinderopvang: kwaliteitsbewaking, toegankelijkheid voor de ouders, het statuut van de mensen die in deze sector werken. Zowel voor particuliere onthaalgezinnen als voor deze aangesloten bij een dienst is een goed statuut noodzakelijk, maar dan kunnen ook waarborgen geëist worden inzake kwaliteit, vorming en toegankelijkheid.

De minister maakt in haar antwoord een onderscheid tussen de particuliere opvanginstellingen en particuliere opvanggezinnen. Voor de particuliere opvanginstellingen hangt de kwaliteitsbewaking samen met het kwapi-systeem (kwaliteitsschaal voor particuliere opvanginstellingen). Particuliere opvanginstellingen die zich engageren om op de kwapi-schaal een gemiddelde score van 4 te halen, krijgen een premie van 15.000 frank per plaats per jaar, zegt de minister. De kwaliteitsbewaking bij particuliere opvanggezinnen wordt gegarandeerd door inspecties van Kind en Gezin. Ze zullen in de toekomst ook vormingspakketten aangeboden krijgen. De minister merkt op dat voor de particuliere opvanggezinnen een verhoogde fiscale vrijstelling voor het kostenforfait is aangevraagd; in ruil verwacht ze dan ook een hogere kwaliteit.

Mevrouw Sonja Becq onderstreept haar bekommernis om voldoende toegankelijkheid van de kinderopvang. Deze toegankelijkheid staat of valt met de aanwezigheid van voldoende plaatsen aan een redelijke prijs. Het voldoende aantal plaatsen wordt gegarandeerd door een betere spreiding van de bijkomende plaatsen. De spreker maakt zich echter zorgen over de betaalbaarheid. Ten eerste kunnen particuliere opvanggezinnen vrij hun prijs betalen, waardoor ze vaak duurder zijn dan de gesubsidieerde opvang. Ten tweede worden de ouderbijdragen herzien en afhankelijk gemaakt van de flexibiliteit die de ouders van opvang verwachten. Hoe meer flexibiliteit de ouders vragen, hoe duurder allicht hun bijdragen zullen zijn. Ten onrechte gaat men hierbij uit van de idee dat ouders met flexibele werktijden ook de betere jobs hebben. Er zijn echter ook veel arbeiders die op 'moeilijke' uren werken. Het is dan ook niet rechtvaardig om hen de zwarte piet toe te spelen.

Ten slotte moet de toegankelijkheid ook voor bijzondere doelgroepen gegarandeerd worden, meent mevrouw Sonja Becq. In sommige kansarme buur-

ten wordt kinderopvang georganiseerd vanuit een visie waarbij kinderopvang als een vorm van opvoedingsondersteuning wordt beschouwd. Een aantal van dergelijke projecten wordt gesubsidieerd, andere niet. Hoe wordt de knowhow, die specifiek voor deze doelgroepen nodig is, opgebouwd? Op grond van welke criteria worden deze projecten al dan niet gesteund en bieden deze criteria voldoende rechtzekerheid?

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt in welke mate allochtonen en armen in de kinderopvang terecht kunnen. Is er voldoende aandacht voor de opleiding van de kinderverzorgers en in welke mate worden allochtonen hierbij betrokken?

De minister antwoordt dat ervoor geopteerd werd twee sporen te volgen. Enerzijds is er de particuliere sector die vrij zijn bijdragen bepaalt, anderzijds is er de gesubsidieerde sector. De gesubsidieerde sector moet in de eerste plaats gericht worden op het invullen van de blinde vlekken. Met de gesubsidieerde sector wordt de markt bijgestuurd: er moet vermeden worden dat een monopolie van een bepaalde vorm van kinderopvang ontstaat, die de prijs omhoog zou jagen. Volgens de minister werkt dit: de particuliere sector stemt zijn nettoprijzen af op het gesubsidieerde aanbod. De bijdrage in de gesubsidieerde sector is wel gerelateerd aan het inkomen. De minister is de mening toegedaan dat inzake toegankelijkheid voortdurend de vinger op de pols moet worden gehouden om te zien of er geen bijsturing nodig is. Vandaar de herziening van de ouderbijdrage. Nu ligt de ouderbijdrage voor de hoogste inkomens soms lager in de gesubsidieerde sector dan de prijs in de particuliere sector. De herziening is niet eenvoudig: enerzijds moet het inkomen van de onthaalouder voldoende hoog zijn, anderzijds moet de opvang voldoende toegankelijk zijn voor wie opvang zoekt voor zijn kind. De opvang mag maximaal 10 uren duren voor één kind. Vraag is vanaf welk uur tot welk uur de opvang loopt, en wie de kosten moet dragen voor de extra late of vroege opvang. Wordt dit in de ouderbijdrage verrekend? Dit alles wordt mee bekeken bij de herziening van de ouderbijdrage. De minister beaamt dat heel wat ouders wegens professionele redenen geen andere keuze hebben dan hun kind op late of vroege uren te laten opvangen.

Op de vraag van mevrouw Sonja Becq naar de timing antwoordt de minister dat een eerste voorstel ter bespreking voorligt bij de raad van bestuur van Kind en Gezin. De minister vermoedt dat de herziening klaar zal zijn in oktober 2001, samen met de bepaling van de basisduur van opvang, en de definitie van de vergoeding van flexibele opvang.

De minister zegt verder dat er gewerkt wordt aan de toegankelijkheid ten aanzien van bepaalde doelgroepen. Er is een toenemende vraag om occasionele opvang te organiseren, vooral voor werkloze ouders die opleiding volgen of solliciteren. Er wordt bekeken of dit meegenomen kan worden in de flexibiliteitsbesluiten. De groep van ouders met lagere inkomens vallen grotendeels samen met de werkloze ouders. Het komt erop aan de werkloosheidsval te vermijden.

Een ander aspect is de opvang van kinderen van allochtone ouders. Op dit ogenblik is een interessant debat aan de gang over de wenselijkheid van exclusieve opvang van allochtone kinderen georganiseerd door de allochtone gemeenschap.

Mevrouw Patricia Ceysens vraagt naar de stand van zaken in het realiseren van de participatie van de ouders. Naar haar aanvoelen durft de kinderopvang nog te weinig de ouders te betrekken. Ouders moeten op de hoogte zijn van de initiatieven die de overheid neemt voor kinderopvang.

De draagkracht van het kind moet centraal staan. Mevrouw Patricia Ceysens vraagt of aan een charter gewerkt wordt.

De minister geeft toe dat nog niet veel werd ondernomen rond de participatie van ouders. Vroegere pogingen van de kinderdagverblijven om de ouders meer te betrekken, kenden weinig succes. Gezien het drukke arbeidsleven van de ouders is dit te begrijpen. Anderzijds is betrokkenheid belangrijk, om de reden die het lid aanhaalde, maar ook voor het organiseren van opvoedingsondersteuning. De minister belooft van de participatie van ouders meer werk te maken in de komende maanden, als de meer technische besluiten afgewerkt zijn. Dit geldt ook voor de draagkracht van het kind en de diversiteit in de opvang.

– *Opvang zieke kinderen en flexibele opvang*

Mevrouw Sonja Becq vraagt aandacht voor de situatie van zieke kinderen in de kinderopvang en voor de problemen die rijzen bij flexibele opvang. De CVP-fractie had een voorstel van decreet ingediend dat deze problematiek regelde via een integratie in het bestaande systeem van kinderopvang en gezinszorg, maar dit werd weggestemd. Heeft de minister een alternatief voorstel? Mevrouw Ria Van Den Heuvel sluit zich aan bij de vraag van mevrouw Becq om aandacht te schenken aan de opvang van zieke kinderen.

In verband met de flexibele opvang zijn drie uitvoeringsbesluiten in opmaak, antwoordt de minister. De minister belooft de tekst ervan zo vlug mogelijk aan de commissie te bezorgen.

– *Onthaalgezinnen*

Volgens de heer Felix Strackx doet de minister het statuut van de onthaalouders af als een puur federale beslissing. Volgens een artikel in de krant *De Morgen* gaat de minister akkoord met het federale voorstel en is zij bereid een deel van de kosten te dragen. De minister moet dus wel goed op de hoogte zijn van de inhoud van het voorstel. Het lid wenst die informatie van haar te vernemen.

Mevrouw Patricia Ceysens is ook benieuwd naar het 'vangnet' dat voor de onthaalgezinnen wordt uitgewerkt.

De minister zegt dat uiteraard vooraf onderhandelingen gevoerd werden tussen de federale minister van Sociale Zaken en de gemeenschappen over de richting die men uitwil met het statuut van de onthaalouder. Vorige week reeds gaf de minister uitleg in antwoord op een vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq (*Hand.*, VI. Parl. 2000-01, nr. C162). De opvangouder zou zelf een sociale bijdrage van ongeveer 2.500 frank per maand moeten betalen; de Vlaamse overheid zou de werkgeversbijdrage betalen, die neerkomt op ongeveer 5500 frank per maand. Jaarlijks zou dit de Vlaamse overheid 300 à 400 miljoen frank kosten. De bestaande onthaalouders worden niet verplicht in dit sociaal vangnet te stappen, de nieuwe onthaalouders wel. Verdere details van het federale voorstel zijn nog niet gekend. Het wordt een evenwichtsoefening tussen de meerinkomsten voor de federale overheid via de sociale zekerheid en derving van inkomsten via fiscale maatregelen (de fiscale aftrekbaarheid).

Mevrouw Veerle Heeren wenst te vernemen of de financiële audit die door de Inspectie Financiën wordt uitgevoerd, deel uitmaakt van een plan om een aantal diensten door te lichten. Wat was de aanleiding van dit initiatief? Mevrouw Patricia Ceysens sluit zich aan bij deze vraag.

De minister antwoordt dat een financiële audit wordt opgezet in afspraak met de diensten voor opvanggezinnen. Die diensten klagen over een tekort aan middelen voor administratie, en opleiding. De Inspectie Financiën voert de audit uit. Het is de bedoeling op basis daarvan de enveloppe voor de diensten aan te passen. Normaal gezien zou dit voor het zomerreces rond moeten zijn.

– *Kinderdagverblijven*

Mevrouw Patricia Ceysens wijst op de verwevenheid tussen de uitvoering van de Blauwdruk en het Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA). Het lid is verheugd dat de DAC'ers in de kinderdagverblijven op dezelfde plaats kunnen blijven werken. Het aantal kinderverzorgsters zou volgens de minister evolueren van 1 op 7 plaatsen, naar 1 op 6,5 plaatsen. De sector merkt in het algemeen op dat de overheid steeds meer halve of vierde voltijdsequivalenten toekent, bv. bij de sociale maribel. Dit geeft volgens spreker moeilijkheden bij de invulling van de functies. De loonharmonisering is nu wel doorgevoerd voor de kinderverzorgsters, maar er rijst een nieuw probleem doordat vanaf 1 september kinderverzorgsters ingezet worden in de kleuterklassen. Verloop van de kinderdagverblijven naar het onderwijs is niet denkbeeldig: on het onderwijs zijn de loonschalen hoger, zijn er meer vakantiedagen en betere werktijden. Ten slotte merkt het lid op dat de kinderdagverblijven zich onvoldoende ondersteund voelen bij de nieuwe taken die op hen afkomen o.m. in het kader van het kwaliteitsdecreet, zoals bv. bij de boekhouding.

Wat de toekenning van halve of vierde functies betreft, repliceert de minister dat de kinderdagverblijven meestal voor minimum 23 plaatsen erkend zijn. Als men evolueert van één voltijdse kinderverzorgster per 7 plaatsen naar één per 6,5, dan gaat het in de praktijk wel degelijk over halftijdse of voltijdse functies die toegevoegd worden. Verder wijst de minister op het akkoord met de sociale partners om een deel van de extra middelen van het VIA-akkoord voor omkadering in te zetten voor de ondersteuning van de directiefuncties. Volgens de minister zijn die maatregelen een serieuze input voor de sector.

Mevrouw Patricia Ceysens vraagt of men via de nieuwe boekhouding een zicht krijgt op de kostprijs van een plaats in een kinderdagverblijf. De minister antwoordt dat met de enveloppefinanciering een globaal bedrag wordt gegeven. Als dit door het aantal opgevangen kinderen wordt gedeeld, zou men tot het bedrag van de kostprijs komen. Dit gaat echter niet op als ook de flexibele opvang mee in de enveloppe vervat is. De enveloppefinanciering laat meer flexibiliteit toe, maar zal allicht niet tot meer doorzichtigheid leiden.

Wat de inzet van kinderverzorgsters in het onderwijs betreft, was het niet de bedoeling dat ze in een onderwijs-statuuut zouden functioneren. Er werd daarover onderhandeld met de sociale partners. Conclusie was dat een structurele inschakeling van

kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs – na afloop van de experimentele fase – een onderwijs-statuuut impliceert. Over de concrete inschaling wordt nog gediscussieerd. De minister geeft toe dat dit voor problemen kan zorgen in de kinderdagverblijven.

– *Buitenschoolse kinderopvang en lokaal overleg*

Mevrouw Sonja Becq betreurt net als de minister de problemen bij het FCUD. Het is blijkbaar niet mogelijk om met de federale regering tot een overeenkomst te komen via trekkingsrechten op het FCUD. De sociale partners menen dat buitenschoolse opvang buiten de scholen én netoverschrijdend moet gebeuren. Welk deel van het budget voor buitenschoolse opvang gaat naar infrastructuurkosten en welk deel naar werkingskosten? Mevrouw Sonja Becq meent dat er ook binnen de scholen mogelijkheden bestaan om aan kwaliteitsvolle buitenschoolse kinderopvang te doen. Eventueel kan men hiervoor bepaalde lokalen exclusief gebruiken. De bestaande regelgeving laat dit overigens toe. De problemen in de buitenschoolse opvang zijn eerder te wijten aan de problemen met het FCUD dan aan een gebrekkige regelgeving.

De onderhandelingen inzake het FCUD (Fonds voor Collectieve Uitrusting en Diensten) zitten inderdaad muurvast, zegt de minister. De aanvankelijke idee om de verdeling van de middelen tussen Vlaanderen en Wallonië te herbekijken zou terug zijn afgevoerd.

Mevrouw Patricia Ceysens is eveneens de mening toegedaan dat voor BKO niet te vlug moet worden gekozen voor nieuwe infrastructuur. De realisatie van de opvang van 0 tot 3-jarigen zal reeds heel wat middelen vergen.

De buitenschoolse kinderopvang is een gevoelig thema. Van het lokale overleg gaat een grote dynamiek uit, stelt de minister vast. Netoverschrijdende opvang in schoolgebouwen, in overleg met alle lokale partners, kan een goede praktische oplossing zijn. Leegstaande lokalen in een school kunnen ingericht worden voor buitenschoolse opvang. Het lokale overleg legt een grote creativiteit aan de dag, ook in de samenwerking met het jeugdwerk. De infrastructuur van bv. een cultureel centrum, die tijdens de vakantieperiodes niet benut wordt, kan dienst doen voor buitenschoolse opvang. De minister heeft niet de intentie de erkenningsbesluiten buitenschoolse kinderopvang op korte termijn te wijzigen. De minister wenst wel de gesprekken met Onderwijs te versnellen.

Mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen is verheugd dat soepelheid aan de dag gelegd wordt voor de organisatie van de buitenschoolse kinderopvang. 'Buitenschoolse' opvang hoeft volgens haar niet per se buiten de schoolgebouwen georganiseerd te worden. Belangrijker is de aantrekkelijkheid van de gebruikte lokalen.

Volgens de minister maakt het lokale overleg een onderscheid tussen de opvang voor en na de schooluren en op woensdagnamiddag, en de opvang tijdens vakantieperiodes. De eerstgenoemde opvang gebeurt in overgrote mate binnen de infrastructuur van de scholen. Voor die opvang moet een ander kwaliteitsspoor gevolgd worden. Tijdens de vakantieperiodes is er minder vraag naar opvang en is het mogelijk om opvang op één plaats te organiseren voor alle scholen, in samenwerking met het jeugdwerk. Tijdens die periodes is de infrastructuur van culturele centra ook meer beschikbaar.

Mevrouw Sonja Becq vraagt of reeds stappen werden gezet om het lokale overleg uit te breiden buiten de buitenschoolse opvang, naar kinderopvang in ruime zin. Bij de Blauwdruk werd aangekondigd dat er prijzen zouden worden uitgereikt om de geïntegreerde werking van gemeenten aan te moedigen. Heeft de minister daar al zicht op?

De minister antwoordt dat de provinciale ambtenaren van Kind en Gezin totnogtoe vooral werk heeft gemaakt van het stimuleren van het lokale overleg op plaatsen waar het nog niet van de grond gekomen is. Dit is de eerste noodzakelijke fase. Daarna kan de bevoegdheid van het lokale overleg uitgebreid worden. De provinciale ambtenaren bereiden een rapport voor over de verschillende aandachtspunten en goede praktijkvoorbeelden.

– *Particuliere opvang*

Het is belangrijk welke fiscale status de premie van 15.000 frank voor de particuliere opvanginstellingen (POI's) zullen krijgen, meent mevrouw Patricia Ceysens. Het lid blijft echter betreuen dat de premie niet toegekend wordt aan POI's met meer dan 22 plaatsen.

De minister verduidelijkt dat aanvraag tot fiscale vrijstelling ingediend is. Die vraag wordt betrokken in het overleg met de federale overheid over het statuut van de onthaalouder.

Mevrouw Veerle Heeren vraagt of de minister al zicht heeft op de campagne van Kind en Gezin voor particuliere opvanggezinnen. Volgens me-

vrouw Patricia Ceysens is de knowhow van Kind en Gezin in het kader van de campagne veeleer summier. De kandidaten die particuliere opvang willen starten en informatie vragen, worden doorverwezen naar de Vlaamse Vereniging voor Particuliere Opvang (VVPK).

De campagne om de particuliere kinderopvang aan te moedigen is volgens de minister een groot succes. Kind en Gezin krijgt zeer veel vragen om informatie. De minister zal de cijfers aan de leden doorgeven. De minister heeft echter nog geen zicht op het aantal kandidaten dat effectief met kinderopvang start. De minister betwijfelt dat Kind en Gezin niet over de nodige knowhow zou beschikken. Als de particuliere sector betrokken wordt, mag ook van hen een zekere inzet verwacht worden. Bovendien heeft Kind en Gezin een akkoord met het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO) voor de begeleiding van beginnende zelfstandigen. Het VIZO is daarop goed voorbereid. Het is normaal dat aan de particuliere sector gevraagd werd om geïnteresseerden door te kunnen verwijzen. Alleen op die manier komen zij in aanraking met 'ervaringsdeskundigen'.

Mevrouw Patricia Ceysens beaamt dit laatste, maar wijst erop dat destijds sprake was om in Kind en Gezin een consultancyel op te richten voor de particuliere sector. Die cel is er echter nooit gekomen. Volgens het lid is binnen de afdeling kinderopvang van Kind en Gezin de kennis over de particuliere sector zeer gering. De idee om zo'n consultancyel op te richten wijst daar trouwens op. In Nederland is daaromtrent veel meer knowhow.

De minister spreekt dit tegen. Kind en Gezin heeft de kwapoi-schaal ontwikkeld, die de kwaliteit meet in de particuliere sector. Dit bewijst dat wel degelijk knowhow aanwezig is. Het feit dat er geen afzonderlijke cel is, betekent niet dat er geen aandacht wordt besteed aan de particuliere sector. De campagne werd degelijk voorbereid. Het is echter logisch dat kennis wordt ingehuurd van VIZO en de particuliere sector. Overigens is een aandachtsambtenaar aangesteld voor kinderopvang in ondernemingen. Er zijn gesprekken met de Vesoc-partners gestart waaruit mogelijks een akkoord met de sociale partners kan voortvloeien los van het FCUD. De minister is in het algemeen van oordeel dat iedereen in de sector ontevreden is, ondanks het feit dat er voor het eerst sinds jaren terug dynamiek ontstaat en middelen worden toegevoegd.

Mevrouw Veerle Heeren vraagt of een stappenplan opgesteld wordt voor ieder die zich in het kader van de campagne aanmeldt. De minister antwoordt

dat iedereen de informatiemap kan aanvragen. Wie de website raadpleegt, kan de informatiemap aanvragen of ook meer specifieke informatie opvragen. In de informatiemap wordt verwezen naar VIZO en VVPK. Men kan altijd terug terecht bij Kind en Gezin voor verdere informatie. Mevrouw Veerle Heeren vindt loutere informatie onvoldoende. De drempel is voor sommigen te hoog ; zij moeten overhaald worden via een persoonlijk contact. Zijn er contactpersonen per provincie ? De minister antwoordt ontkennend en zal navragen hoe de nazorg van de oproepen gerealiseerd wordt. Persoonlijk contact met ervaringsdeskundigen wordt wel voorzien.

De verslaggever,

Sonja BECQ

De voorzitter,

Patricia CEYSENS

BIJLAGE

Blauwdruk voor een toekomstgerichte uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen

De situatie na 1 jaar werken met het beleidsplan

I. Achtergrond en reikwijdte van het beleidsplan kinderopvang

Op 3 maart 2000 keurde de Vlaamse regering het beleidsplan kinderopvang goed. Conform het regeerakkoord gaat het daarbij om een totaal beleidsplan met een volledige voorstelling en beschrijving van de behoeften en de verantwoordelijkheden. Het geeft richting aan de vele evoluties en facetten die ertoe moeten leiden dat kinderopvang een basisvoorziening wordt.

Kinderopvang is vanuit die optiek meer dan enkel een instrument voor ouders die arbeid en gezin met elkaar willen combineren. Het is een ontmoetingsplaats voor kinderen en voor ouders. Kinderen worden gestimuleerd in hun ontwikkeling. Ouders kunnen in hun opvoedingstaak worden ondersteund.

Met haar beleidsplan wilde de Vlaamse regering een stevig fundament realiseren voor de kinderopvang als basisvoorziening. De verschillende vormen van kinderopvang, de opvanggezinnen (particuliere en diensten voor opvanggezinnen), particuliere opvanginstellingen, kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang worden binnen eenzelfde consistente beleidsaanpak gevat.

Tegelijkertijd formuleerde het plan de doelstelling 10.000 bijkomende opvangplaatsen te creëren voor kinderen tussen 0 en 3 jaar.

Wanneer ik in wat volgt de momentele stand van zaken m.b.t. de uitvoering van het beleidsplan beschrijf, ga ik allereerst in op het proces dat beoogt de regelgeving fundamenteel te herzien (punt II.). Daarna beschrijf ik de situatie m.b.t. de kwantitatieve uitbreiding van de kinderopvang (punt III.). In punt IV. komen de tien bouwstenen die het beleidsplan concreet invulling geven aan bod.

II. Regelgevend fundament voor de beleidsevoluties in de sector kinderopvang

Het grondpatroon van het vernieuwde opvanglandschap wordt uitgetekend in drie besluiten van de Vlaamse regering.

De besluiten m.b.t. resp. de kinderdagverblijven en de diensten voor opvanggezinnen en de initiatieven voor buitenschoolse opvang werden door de Vlaamse regering definitief goedgekeurd in de vergadering van 23 februari 2001. Deze besluiten definiëren de voorzieningen in kwestie, koppelen erkenning en subsidiëring van elkaar los, initiëren de notie "basisaanbod" en verankeren de mogelijkheid dat een voorziening een verruimd opvaangaanbod (urgentieopvang, occasionele opvang, flexibele opvang, opvang van zieke kinderen, opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, ...) realiseert onder welbepaalde voorwaarden. Het besluit voor de diensten en de kinderdagverblijven installeert ook de principes van de enveloppenfinanciering. Het integreert eveneens de bepalingen van het kwaliteitsdecreet. Voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang worden bovendien de basisbepalingen vastgelegd m.b.t. de subsidiëring van IBO's door Kind en Gezin.

Het besluit van de Vlaamse regering dat particuliere voorzieningen in staat zal stellen een financiële ondersteuning te krijgen, enerzijds een vergoeding voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte en anderzijds, voor particuliere opvanginstellingen met een capaciteit tussen 8 en 22 plaatsen, een kwalitatieve ondersteuning van 15.000 fr. per plaats per jaar, is door de Raad van State midden februari besproken met het oog op het formuleren van een advies. Momenteel wacht ik de bemerkingen van de Raad van State in. Van zodra deze er zijn zal het besluit voor definitieve goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse regering.

De drie vermelde besluiten van de Vlaamse regering, worden aangevuld met nogal wat ministeriële besluiten die verder uitvoering geven aan de opties zoals die zijn geformuleerd in het beleidsplan. Ook een aantal procedurele en formele elementen worden bij ministerieel besluit vastgelegd.

Zo moet, aansluitend bij het besluit van de Vlaamse regering dat handelt over de kinderdagverblijven en de diensten voor opvanggezinnen, worden voorzien in elf ministeriële besluiten, met name :

- een MB dat de erkenningsprocedures vastlegt ;
- een MB dat een minimale kwaliteitsnorm bepaalt ;
- twee MB die de voorwaarden m.b.t. het te voeren kwaliteitsbeleid door resp. diensten voor opvanggezinnen en kinderdagverblijven concretiseren ;
- een MB dat de modaliteiten voor de uitbouw van een buitenschools aanbod door een kinderdagverblijf vastlegt ;
- een MB m.b.t. het medisch-sociaal toezicht en de preventieve medisch-sociale consulten in kinderdagverblijven ;
- een MB dat de basisbedragen voor de enveloppenfinanciering vastlegt ;
- een MB dat de voorwaarden vastlegt om opvanggezin te kunnen worden via een dienst ;
- een MB dat de modaliteiten m.b.t. de onkostenvergoeding voor opvanggezinnen vastlegt ;
- een MB dat de boekhoudkundige bepalingen beschrijft waaraan de voorzieningen moeten voldoen ;
- een MB dat de ouderbijdragen vastlegt die in de gesubsidieerde sector worden gevraagd.

Bijkomend aan het besluit van de Vlaamse regering dat de werking van de initiatieven voor buitenschoolse opvang regelt, zijn volgende ministeriële besluiten vereist :

- een MB dat de erkenningsprocedures vastlegt ;
- een MB dat een minimale kwaliteitsnorm bepaalt ;
- een MB dat de voorwaarden m.b.t. het te voeren kwaliteitsbeleid concretiseert ;
- een MB dat de boekhoudkundige modaliteiten die moeten worden gerespecteerd vastlegt ;
- een MB dat de modaliteiten m.b.t. de subsidiëring door Kind en Gezin vastlegt.

Ook drie ministeriële besluiten m.b.t. resp. de opvang van zieke kinderen thuis, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte en de flexibele opvang (urgentieopvang, occasionele opvang, opvang 's morgens vroeg, 's avonds laat, in het weekend en 's nachts) moeten worden getroffen.

Naast het al vermelde besluit van de Vlaamse regering m.b.t. de particuliere sector, moet ook een specifiek besluit van de Vlaamse regering worden voorgelegd dat Kind en Gezin toelaat, in het kader van de afspraken die gemaakt zijn in het Vlaams Intersectoraal Akkoord, de DAC-tewerkstelling te regulariseren.

Schematisch kunnen we het regelgevende kader als volgt samenvatten :

Besluit van de Vlaamse regering – Kinderdagverblijven en Diensten voor Opvanggezinnen

Ministerieel besluit zonder budgettaire weerslag :

- erkenningsprocedures ;
- kwaliteitsbeleid ;
- voorwaarden opvanggezinnen ;
- boekhouding ;
- minimale kwaliteitsnorm ;

Ministerieel besluit met budgettaire weerslag :

- buitenschools aanbod georganiseerd door een kinderdagverblijf ;
- prev.-med.-soc. consulten ;
- basisbedragen enveloppe ;
- onkostenvergoeding opvanggezinnen ;
- ouderbijdragen.

Besluit van de Vlaamse regering – Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang

Ministerieel besluit zonder budgettaire weerslag :

- erkenningsprocedures ;
- kwaliteitsbeleid ;
- boekhouding ;
- minimale kwaliteitsnorm.

Ministerieel besluit met budgettaire weerslag :

- subsidiëring IBO's.

Besluit van de Vlaamse regering – Particuliere Sector

Overkoepelende ministeriële besluiten :

- zieke kinderen ;
- specifieke zorgbehoefte ;
- flexibele opvang.

Besluit van de Vlaamse regering – VIA – DAC

Uiteraard is het voorbereidende werk m.b.t. de vele ministeriële besluiten al ver gevorderd. De meeste zullen dit jaar nog worden gefinaliseerd, en wel in twee bewegingen. Eerst zullen, zoveel als mogelijk, de ministeriële besluiten zonder budgettaire impact, die met andere woorden los staan van het budgettaire draaiboek, worden samengebracht en behandeld.

Als tweede pakket zijn er dan die besluiten die verankerd zijn in het budgettaire draaiboek, en die ook enkel op grond van het budgettaire draaiboek kunnen worden goedgekeurd door de Inspectie van Financiën en de minister van Begroting.

III. Kwantitatieve groei

Uiteraard is de voorbije maanden ook werk gemaakt van de kwantitatieve uitbreiding van de sector. Volgend schematisch overzicht schetst de situatie :

Aantal plaatsen in de kinderopvang – overzicht

	1998	1999	2000	verschil 1999- 2000	meerjaren-perspectief
Kinderdag- verblijven	13.079	13.346	13.511	+ 165 = + 805	(+ 455) (+350)
Diensten voor opvanggezinnen	27.824	28.236	28.740	+ 504 = + 902	(+ 252) (+ 650)
Particuliere opvanggezinnen	7.995	7.747	7.453	- 294	
Particuliere opvanginstellingen	9.425	10.408	11.449	+ 1.041	
Totaal				+ 1418	+ 1707 =3125

	1998	1999	2000	verschil 1999- 2000	meerjaren-perspectief
Buitenschoolse opvang door kinderdagverblijven	677	732	947	+ 215	(+ 40)
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	10.648	13.105	15.233	+ 2.128	

Welke tendensen kunnen we uit deze kwantitatieve situatie afleiden ?

- De kinderdagverblijven kennen sinds jaren een gestage groei. Deze wordt verder gezet, ingebed in een meerjarenproces. Bij kinderdagverblijven kan er immers een grote tussentijd zijn tussen het verlenen van een principieel akkoord en een daadwerkelijk realiseren van opvangplaatsen.
- De sector van de diensten voor opvanggezinnen is de belangrijkste formele opvangsector in Vlaanderen. De groei wordt ook daar verdergezet. Nochtans zal dit in de toekomst geen evidentie blijven. Het is immers zo dat diensten het steeds moeilijker hebben hun opvanggezinnen te houden en nieuwe aan te sluiten. Volgende cijfers zijn daarvoor illustratief :

Diensten voor opvanggezinnen – Aantal diensten op of onder het minimaal vereiste aantal opvanggezinnen ten opzichte van het totaal aantal diensten

	Aantal diensten	Aantal diensten op of onder minimum vereiste aantal opvanggezinnen
Antwerpen	53	9
Vlaams-Brabant en Brussels Gewest	35	3
West-Vlaanderen	39	8
Oost-Vlaanderen	53	5
Limburg	20	2
Totaal	200	27

13,5 % van de diensten dreigen hun erkenning gereduceerd te zien omdat het minimum aantal vereiste opvanggezinnen niet gehaald wordt.

- Het aantal plaatsen bij particuliere opvanggezinnen daalt gestaag ! Deze tendens versnelt en versterkt zich nog. De ernst van de situatie blijkt uit de evolutie van het aantal particuliere opvanggezinnen de laatste jaren.

Particuliere opvanggezinnen – Evolutie van het aantal particuliere opvanggezinnen onder toezicht van Kind en Gezin

	1995	1999	2000
Antwerpen	210	199	183
Vlaams-Brabant en Brussels Gewest	342	309	298
West-Vlaanderen	786	704	658
Oost-Vlaanderen	502	388	372
Limburg	64	43	40
Totaal	1904	1643	1551

- De particuliere opvanginstellingen zijn een belangrijke groeisector binnen de kinderopvang. Dit is sinds jaren zo. Vooral particuliere opvanginstellingen met een capaciteit tussen 8 en 22 plaatsen, de zgn. mini-crèches, bieden een aantrekkelijk aanbod voor ouders en kinderen. Het is kleinschalige groepsopvang die flexibel kan inspelen op de opvangvragen. Het is belangrijk deze tendens de komende jaren aan te houden en te versterken.
- Binnen het meersporenbeleid is de buitenschoolse kinderopvang die wordt gerealiseerd vanuit een kinderdagverblijf een kleine sector. De groei is evenwel betekenisvol.
- In de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang is in 2000 een belangrijke toename van de capaciteit gerealiseerd. Dit heeft te maken met de dynamiek die het werken met het lokale overleg heeft teweeggebracht. Alle betrokkenen worden samengebracht om werk te maken van een geoptimaliseerd aanbod van buitenschoolse kinderopvang. Ook hier is de uitdaging de trein op het goede spoor te houden. En dat veronderstelt een gericht beleid dat daadwerkelijk verder investeert. Want de context waarin de IBO's werken is de voorbije maanden grondig gewijzigd. Ik kom daar verder op terug.

In het licht van de doelstelling tijdens deze legislatuur 10.000 bijkomende opvangplaatsen te realiseren in de dagopvang, stellen we vast dat ongeveer een derde (3.125 plaatsen) daarvan al beslist is : 1.418 plaatsen feitelijk gerealiseerd in 2000, 1.707 in realisatie in de gesubsidieerde sector.

De kwantitatieve start van het beleidsplan kan dan ook als positief worden beoordeeld. Het verder aanhouden van de groeitendens veronderstelt wel gerichte beleidsaandacht voor de werkingssituatie van de opvanggezinnen, voor het ondersteunen van de particuliere opvanginstellingen, vooral de mini-crèches met een capaciteit van 8 tot 22 plaatsen, en voor het verder uitbouwen, met Vlaamse middelen, van de IBO-sector.

De campagne die Kind en Gezin momenteel voert moet de kwantitatieve dynamiek binnen de globale sector, met bijzondere aandacht voor de mini-crèches, ondersteunen.

IV. De tien bouwstenen : een stand van zaken

1. Particuliere opvangsector

Wat de particuliere opvangsector betreft is aan de federale minister van Financiën gevraagd het kostenforfait van de particuliere opvanggezinnen, dat nu 450 fr. per dag per kind bedraagt, gelijk te schakelen aan de onkostenvergoeding die geldt bij opvanggezinnen aangesloten bij een dienst (545 fr. per dag per kind). Deze vraag is vorig jaar al gesteld. Ze werd ook herhaald. Procedureel is het noodzakelijk dat de vraag specifiek wordt gesteld door een erkende beroepsorganisatie. Voor de particuliere opvanggezinnen is dat inmiddels gebeurd door de Bond van Grote en Jonge Gezinnen (BGJG) die sinds jaren als erkende beroepsvereniging voor de particuliere opvanggezinnen optreedt. Voor de particuliere opvang-instellingen, waarvoor tot op heden een algemeen aanvaard kostenforfait niet officieel geldt maar wel wordt gehanteerd, en

waarvoor ook de 545 fr. is gevraagd, treedt de Vlaamse Vereniging voor Particuliere Kinderopvang (VVPK) op als beroepsvereniging.

De BGJG werd in deze context door Financiën recent verzocht de gevraagde verhoging feitelijk te staven. In overleg met Kind en Gezin en het VVPK verzamelt de Bond nu cijfermateriaal dat de onkosten die een opvanggezin heeft, in kaart brengt.

In deze context geef ik aan dat ook op andere vragen die zijn gesteld en die met fiscaliteit te maken hebben nog geen antwoord werd gekregen. Zowel vanuit het kabinet als door Kind en Gezin zijn herhaaldelijk verschillende concrete problemen signaleerd aan Financiën. Deze betreffen o.m. de fiscale status van de 15.000 fr. die particuliere opvanginstellingen zullen krijgen (belastbaar of niet ?), de fiscale status van inspanningen die werkgevers leveren voor hun werknemers, de gevolgen voor werknemers wanneer zij iets zouden ontvangen om hun kinderopvangkosten te verlichten enz... Antwoorden op dergelijke vragen zijn belangrijk omdat ze mee richtinggevend zijn voor de verdere ontwikkelingen binnen het opvanglandschap.

Het sterker inplanten van particuliere opvanggezinnen in netwerken krijgt beginnend vorm. Zo bepaalt het besluit van de Vlaamse regering m.b.t. de diensten voor opvanggezinnen dat hun vorming voortaan moet openstaan voor particuliere opvanggezinnen. In dit verband worden ook in overleg met Kind en Gezin en de Vlaamse Vereniging voor Particuliere Kinderopvang, maatregelen getroffen om de netwerkstructuur binnen de particuliere sector, o.m. via de verdere uitbouw van de Trefpunten, steviger in te bedden in het opvanglandschap.

Op de problematiek van het teruglopend aantal particuliere opvanggezinnen wordt ingegaan bij de bespreking van bouwsteen 2.

Mede door de toenadering tussen de soorten opvanggezinnen, en ook door o.m. de 15.000 fr. voor POI's met een capaciteit voor 8 en 22 plaatsen (die daarmee niet langer zuiver zelfstandig werken), ontstaat stil aan een opvanglandschap waarbij vier grote soorten kinderopvang kunnen worden onderscheiden. Daarbij is niet langer de tegenstelling particulier – gesubsidieerd het uitgangspunt zoals dat tot op heden steeds het geval was, maar de intrinsieke specificiteit van het opvangaanbod zelf. Het opvanglandschap dat aldus verschijnt bestaat uit resp. opvang in gezinsverband (tot 7 plaatsen), kleinere instellingen of mini-crèches (8 – 22 plaatsen), kinderdagverblijven (capaciteit van 23 of meer) en de verschillende buitenschoolse opvangvormen binnen het meersporenbeleid. Ik denk dat deze evolutie cruciaal is, omdat ze toelaat, aan de secundaire tegenstelling particulier – gesubsidieerd voorbij, werk te maken van een beleid dat inspeelt op de specifieke noden en de mogelijkheden van de verschillende opvangvormen. Dit is ook het basispatroon dat zal opduiken wanneer het opvanglandschap decretaal wordt beschreven. Ik wil in deze context herinneren aan mijn optie om, binnen de twee à drie jaar na het beleidsplan, een Vlaams decreet kinderopvang te schrijven. Het lijkt mij belangrijk daar nu reeds oog voor te hebben en voort te bouwen op het bestaan van resp. gezinsopvang, kleinere groepsopvang, grotere groepsopvang en een gediversifieerde buitenschoolse opvang.

2. Diensten voor opvanggezinnen – globale werkingssituatie van opvanggezinnen – en kinderdagverblijven

Voor wat de sector van de diensten voor opvanggezinnen en de kinderdagverblijven betreft zal, aansluitend bij het besluit van de Vlaamse regering dat nu definitief is goedgekeurd, concreet werk worden gemaakt van de begeleide invoering van de bepalingen van het kwaliteitsdecreet en het enveloppensysteem.

Voor de sector van de kinderdagverblijven is ook belangrijk dat het besluit van de Vlaamse regering m.b.t. de brandveiligheidsvoorschriften principieel is goedgekeurd door de regering. Het is nu wachten op het advies van de Raad van State vooraleer het verder kan worden gefinaliseerd met het oog op het officialiseren van brandveiligheidsnormen voor kinderdagverblijven.

Met betrekking tot de opvanggezinnen in Vlaanderen stelt zich, zoals al aangegeven, een dubbel probleem. Zowel de particuliere opvanggezinnen als de sector van de diensten voor opvanggezinnen staan heel zwaar onder druk. Omdat de onduidelijkheid over een statuut voor de opvanggezinnen blijft aanhouden, zal ik op korte termijn, een aantal maatregelen voorstellen aan de Vlaamse regering die de werkingssituatie van de opvanggezinnen die zijn aangesloten bij een dienst merkbaar verbeteren. Ik heb daarover al overleg ge-

pleegd met de sector en met de opvanggezinnen zelf. De Raad van Bestuur van Kind en Gezin adviseerde mijn plannen positief. Het gaat concreet om :

- het realiseren van een persoonlijke ongevallenverzekering voor de opvanggezinnen ;
- het installeren van een eenmalige startpremie van 15.000 BEF voor nieuwe opvanggezinnen ;
- het creëren van mogelijke samenwerkingsverbanden tussen twee opvanggezinnen ;
- het realiseren van een bijzondere vergoeding voor opvanggezinnen die hun diensten 's morgens vroeg, 's avonds laat of gedurende een zeer lange periode aanbieden. Een dergelijke regeling zal worden onderzocht in het kader van de algehele herziening van het ouderbijdragestelsel die tegen het najaar is gepland.

Teneinde de instroom in de sector bijkomende impulsen te geven wil ik ook op een meer gediversifieerde manier kandidaat-opvanggezinnen aanspreken. Loopbaanonderbrekers die bijkomend kindjes opvangen is één mogelijkheid. De diensten voor opvanggezinnen zelf zien bijkomende kansen in het gericht aanspreken en opleiden van allochtone kandidaat-opvanggezinnen.

De startpremie voor nieuwe opvanggezinnen en de persoonlijke ongevallenverzekering zouden ook gelden voor particuliere opvanggezinnen. Het is essentieel binnen deze deelsector de uitstroom te stoppen.

Bovenstaande beleidsacties nemen niet weg dat het dringend noodzakelijk blijft werk te maken van een statuut sui generis voor de opvanggezinnen. In het voorjaar van 2000, ondertussen ook al een jaar geleden, kondigde de federale minister van Sociale Zaken Frank Vandenbroucke aan op korte termijn een concreet voorstel aan de gemeenschappen voor te leggen. Op vandaag stel ik vast dat de federale regering het nog steeds oneens is over welke aanpak mogelijk is.

In dit verband maak ik melding van een structureel overleg dat ik heb opgezet met de andere gemeenschappen. Met een recent gezamenlijk schrijven aan de federale ministers Vandenbroucke, Onckelinx en Reynders is de basis gelegd voor een overleg en onderhandeling die kan leiden tot de snelle duidelijkheid die ter zake noodzakelijk is.

3. Buitenschoolse kinderopvang

De provinciale verantwoordelijken van Kind en Gezin maken momenteel werk van het aanspreken van de nieuwe lokale besturen. Zij doen dit met het oog op het continueren van het lokale overleg. Waar het overlegforum nog niet werd opgestart bepleiten zij dit sterk.

Momenteel is er, op het totaal van 308 Vlaamse gemeenten, in 291 gemeenten een informatiemoment geweest m.b.t. het lokale overleg. In 247 gemeenten (meer dan 80% !) is het lokale overleg opgestart. In 203 gemeenten is een eerste beleidsplan geformuleerd.

Teneinde de positie van de scholen binnen het meersporenbeleid kinderopvang te versterken wordt, conform het beleidsplan, een wetenschappelijk onderbouwd instrument ontwikkeld dat zal toelaten, op hun vraag, een kwaliteitslabel toe te kennen aan scholen die een buitenschools opvangaanbod verzorgen. De eerste verkennende contacten met Onderwijs zijn daarvoor gelegd. Het is trouwens zo dat, aansluitend bij afspraken die ik daaromtrent heb gemaakt met de minister van Onderwijs, haar administratie en Kind en Gezin verschillende werkgroepen opzetten die, behalve m.b.t. het kwaliteitslabel, beleidsvoorbereidend zullen werken rond de naadloze overgang kinderopvang – kleuterschool, het afstemmen van de inhoud van opleidingen op de opvangpraktijk, het verder opvolgen van de bevindingen van het OESO-rapport enz... Er zal vanuit de administraties op geregelde tijdstippen worden gerapporteerd aan de kabinetten.

Uiteraard zal er ook verder aandacht zijn voor de uitbouw van de sector van de specifieke initiatieven voor buitenschoolse opvang, de zgn. IBO's. Deze deelsector werd tot hiertoe gesubsidieerd vanuit de bevoegdheid Tewerkstelling (Weerwerkers als kindbegeleiders) en het federale Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD). Het FCUD kan sinds midden vorig jaar evenwel geen nieuwe projecten meer

betoelagen. Er is dan ook werk gemaakt van een Vlaamse subsidiëring. Dit geforfaitariseerd systeem (een vast bedrag per erkende plaats) kan op korte termijn worden gefinaliseerd. Het is de bedoeling aan nieuwe projecten, aanvullend bij het verwerven van Weerwerkers, een subsidie toe te kennen.

Binnen het budget van 2001 is daarvoor 65 mio. beschikbaar. Met deze middelen is Kind en Gezin, dat voor de subsidiëring van de IBO's zal instaan, in staat de dossiers die tussen juni 2000 en januari 2001 een principiële akkoord of een erkenning kregen, ook daadwerkelijk te betoelagen. Dit betekent dat de leemte die na de stopzetting van de FCUD-subsidiemogelijkheid is ontstaan kan worden overbrugd. Maar naast de voorzieningen die een principiële akkoord of een erkenning kregen, zijn er al hangende vragen ten belope van ongeveer 24 mio. op jaarbasis. Als we daarbij vaststellen dat een inventaris van dossiers die in de pijplijn zitten een subsidie van ongeveer 70 mio. op jaarbasis impliceren en dat er voor 64 mio. plaatsen in nu al werkende IBO's erkend zijn door Kind en Gezin die niet betoelaagd worden door het FCUD, dan is het duidelijk dat er bijkomend aan de verworven 65 mio. nood is aan bijkomende middelen voor deze sector. Het is dan ook cruciaal dat in de begrotingbesprekingen 2002, die de komende maanden op stapel staan, de noden die zich nu manifesteren worden onderkend en vertaald in een tweede implementatiefase van het beleidsplan kinderopvang, ook budgettair.

Het overzicht op de volgende bladzijde illustreert de IBO-situatie cijfermatig :

	Kind en Gezin dossiers juni 2000 – januari 2001	Hangende aanvragen	Nog te verwachten vragen
	Erkend	Principieel akkoord	
Totaal aanbod	102	853	+/- 1100 plaatsen
Woensdag en vakantie	30	36	
Woensdag en voor- en naschools		110	
Voor- en naschools		158	
Zomervakantie		72	
		61 miljoen	24 miljoen
			70 miljoen

(Plaatsen door Kind en Gezin erkend vóór juni 2000 en niet door FCUD betaald : +/- 64 miljoen)

Wat het FCUD betreft, is er tot op heden geen structurele doorbraak. Het idee van zowel het kabinet Vandenbroucke als van de sociale partners en de Franse gemeenschap is het werken met een geïndividualiseerd forfait waarmee men het antwoord denkt te formuleren op de opmerkingen van de Raad van State. Ik dring in deze context aan op een meer structurele oplossing die zich ent op de kinderopvangpolitiek die de gemeenschappen voeren. Uiteraard kan daarbij de participatie door de sociale partners aan het beheer van de middelen worden bestendig.

Recent is een federale interkabinetten-werkgroep opgestart om te komen tot een eenduidig federaal FCUD-standpunt. Ik volg deze ontwikkeling verder op de voet, vanuit het mandaat dat de regering mij gaf om te komen tot de vermelde structurele oplossing.

4. Programmatie

Op de doelstelling 10.000 plaatsen bij te creëren is onder punt II. al concreet ingegaan.

Aansluitend daarbij wordt herinnerd aan het belang van een snel implementeren van de 15.000 fr. per plaats per jaar voor particuliere opvanginstellingen met een capaciteit tussen 8 en 22 plaatsen, de groeipool binnen de particuliere sector.

Voor de duizend gesubsidieerde plaatsen die zijn geïnitieerd dit jaar, is de beslissing genomen door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin op grond van een programmatiesleutel die de relatieve nood aan bijkomende kinder-opvang tot op het gemeentelijke niveau definieert. Binnen deze benadering is dan een principieel akkoord toegekend aan een aantal plaatsen die dit jaar kunnen leiden tot het daadwerkelijk realiseren van 350 bijkomende plaatsen in kinderdagverblijven en 650 plaatsen in diensten voor opvanggezinnen.

Wat de buitenschoolse kinderopvang betreft gaf ik reeds aan dat de IBO-middelen op korte termijn kunnen worden toegekend aan al hangende vragen. De relatieve schaarste aan middelen impliceert dan ook dat, naast de dynamiek van het lokale overleg, misschien andere prioriteitscriteria zullen moeten worden bepaald. De Raad van Bestuur van Kind en Gezin zal zich in de vergadering van april 2001 over deze problematiek buigen. Essentieel is in elk geval het lokale overlegproces niet af te remmen door een te lange periode te krijgen waarbinnen geen positieve beslissingen mogelijk zijn.

Op het vlak van de programmatie maak ik ook melding van het feit dat een consultancyfunctie is gerealiseerd bij Kind en Gezin. De aanwezigheid van een consultancyambtenaar heeft heel wat interesse en vragen uit de bedrijfswereld losgeweekt. Fiscale onduidelijkheid m.b.t. een en ander, ik refereerde er al aan, en ook beperkte mogelijkheden op het wettelijke vlak om specifieke maatregelen te ondersteunen, hebben verhinderd dat daar tot op heden veel concreets is uit voortgekomen.

Het ziet er evenwel naar uit dat de betrokkenheid van de werkgevers bij het kinderopvanggebeuren verder zal toenemen. De consultancyambtenaar van Kind en Gezin kan in dit verband een stimulerende rol (blijven) spelen, uiteraard in permanent overleg met de sociale partners. Met de SERV heeft Kind en Gezin daarover een structurele communicatie opgezet.

5. Lokale beleidsniveau

De kwantitatieve context m.b.t. het lokale overleg beschreef ik al (bouwsteen 3. – buitenschoolse kinderopvang). Ik voeg daaraan toe dat het aantal provinciale verantwoordelijken van Kind en Gezin recent is uitgebreid. Dit betekent dat zij nu in de mogelijkheid moeten zijn te fungeren als lokaal aanspreekpunt voor alles wat met kinderopvang te maken heeft. Uiteraard blijft ook het verder stimuleren van het lokaal overleg hun kerntaak.

Wat dit laatste betreft wordt momenteel werk gemaakt van het verruimingsproces van het lokale overleg. Er zijn 15 gemeenten aangeduid waar zal worden geprobeerd tot een globaal lokaal beleidsplan kinderopvang te komen. Dit proces wordt gevolgd en geëvalueerd door het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies (CBGS). Op grond van de bevindingen die daarbij worden opgedaan kan de regelgeving rond het lokale overleg binnen ongeveer anderhalf jaar worden herschreven. Bij dit proces van verruiming van het

lokale overleg zal de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) op korte termijn worden betrokken.

Het is daarbij in elk geval de bedoeling na te gaan of het lokale beleidsplan kinderopvang inhoudelijk en ook formeel aansluiting kan vinden bij andere aspecten van lokale beleidsplanning zoals het jeugdwerkbeleidsplan.

In eenzelfde poging om het lokale beleidsniveau te valoriseren, en vooral die initiatieven te ondersteunen die over de schotten van de bestaande opvangvormen heen komen tot afstemming en samenwerking, wordt midden dit jaar voor het eerst de jaarlijkse prijs kinderopvang uitgereikt. De jury daarvoor is samengesteld. Ankie Vandekerckhove, de Vlaamse kinderrechtencommissaris, zit voor. Zij krijgt hulp vanuit de administratie Jeugd, de administratie Onderwijs, Kind en Gezin en de VVSG. De komende weken zal deze jury de aanvragen doornemen. In de loop van de maand juni wordt de prijs, drie keer een bedrag van 750.000 fr., uitgereikt. Er zijn een goede 20 kandidaturen binnengekomen.

Het lokale beleidsniveau zal de komende maanden en jaren ongetwijfeld nog sterker de prioritaire beleidspartner van de Vlaamse regering worden op het terrein van de kinderopvang. Het is dan ook belangrijk daar verder gericht in te investeren. Behalve via bovenstaande invalshoeken, zal dit ook gebeuren door het lokale overleg een adviesrol te geven wanneer het erop aankomt het opvangaanbod in Vlaanderen te verruimen.

6. Verruiming van het opvangaanbod

Onder een verruimd opvangaanbod wordt verstaan :

- opvang van zieke kinderen bij hen thuis ;
- de flexibele opvang (vóór 7 uur, na 18 uur, 's nachts en in het weekend) ;
- de urgentieopvang, de occasionele opvang en de opvang die een onmiddellijke instap vereist.

De besluiten van de Vlaamse regering m.b.t. de kinderdagverblijven, de diensten voor opvanggezinnen en de initiatieven voor buitenschoolse opvang installeren het wettelijke kader waarbinnen uitvoering kan worden gegeven aan de verruiming van het opvangaanbod. Het blijft daarbij de bedoeling geen aparte circuits te organiseren (wat betreft thuisopvang van zieke kinderen wordt wel rekening gehouden met wat al bestaat op het terrein) en bestaande opvangvormen de kans te geven meer multifunctioneel te worden. Tegen midden dit jaar worden de ministeriële besluiten die in dit verband nog vereist zijn uitgewerkt.

Het verruimingsproces kan slechts slagen als de voorzieningen ook zelf organisatorisch flexibel kunnen optreden. Dit veronderstelt in elk geval dat kindbegeleiders soepel kunnen worden ingezet binnen het globale aanbod van een voorziening.

Om dat te bereiken moeten regelgevende drempels worden weggewerkt. Als een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang bv. zijn aanbod verruimt, met flexibele opvang of de opvang van zieke kinderen bij hen thuis, dan moeten ook de Weerwerkers daarin een rol kunnen spelen, uiteraard rekening houdend met de kwalitatieve vormingsvoorwaarden.

7. Toegankelijke en betaalbare kinderopvang

Cruciaal wanneer het gaat om toegankelijke en betaalbare kinderopvang is uiteraard het ouderbijdragesysteem.

Voor de particuliere sector is het niet evident daarin regulerend op te treden. Particuliere voorzieningen zijn zelfstandig in de volle betekenis van het woord. Op het niveau van de opvangprijs werkt de bijdrage die geldt in de gesubsidieerde sector, binnen een marktgegeven, wel regulerend, ook t.o.v. de particuliere sector.

Het ouderbijdragesysteem voor de gesubsidieerde voorzieningen, m.n. de diensten en de kinderdagverblijven, wordt herzien. Het regeerakkoord stelt dat de opvang voor diegenen die minst verdienen goedkoper

moet worden. Deze aanpassing is al altijd gesitueerd binnen een globale budgettaire nuloperatie, gezien de vele budgettaire noden die zijn verbonden aan het uitbouwen van de kinderopvang tot een multifunctionele basisvoorziening.

Rond het dossier van de ouderbijdrage is reeds heel wat denkwerk verricht. Een eerste voorstel dat een werkgroep heeft geformuleerd impliceert een stijging van de hoogste schalen. Hoewel het hier slechts om een tussentijds voorstel gaat, is er toch al van verschillende kanten op gereageerd, ook in de pers.

Mijn definitief voorstel m.b.t. de ouderbijdragen in de gesubsidieerde sector zal het resultaat zijn van een geargumenteerde afweging t.o.v. elkaar van de belangen van én ouders, én opvangvoorzieningen. Daarbij zal er niet enkel aandacht zijn voor de loutere omvang van het inkomen. Het uitwerken van de kinderopvang als basisvoorziening, en met name het verruimen en multifunctioneel worden van het aanbod, hebben hun consequenties voor het werkingskader van een opvangvoorziening en eventueel ook voor de ouderbijdrage. Werkingsmiddelen voor een voorziening/opvanggezin en de bijdrage die ouders betalen voor de dienstverlening die kinderopvang is, kunnen worden bepaald in functie van o.m. de duur van de opvang en ook van het opvangmoment.

In deze context heb ik aan de werkgroep 'ouderbijdragen' een geactualiseerd voorstel gevraagd. Ik verwacht dat voor het zomerreces.

8. Opvangkwaliteit

De bepalingen van het kwaliteitsdecreet worden de komende maanden in de werking van de erkende opvangvoorzieningen geïntegreerd. Aansluitend bij de goedgekeurde besluiten van de Vlaamse regering zullen op zeer korte termijn de ministeriële besluiten worden getroffen die m.b.t. het kwaliteitsbeleid in het algemeen, het kwaliteitssysteem en het kwaliteitshandboek in het bijzonder, concrete richtlijnen bevatten voor respectievelijk de diensten voor opvanggezinnen, kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang.

Kind en Gezin maakt ook verder werk van (zelf)evaluatie-instrumenten voor alle deelsectoren van het opvanglandschap.

Op de evoluties m.b.t. het kwaliteitslabel voor buitenschoolse opvang in scholen, ging ik al in.

9. Diversiteit in de kinderopvang

De regelgeving m.b.t. de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte zal op korte termijn uitvoering krijgen. Het ministerieel besluit daarover is zo goed als rond.

Teneinde de specifieke aandacht voor bijzondere doelgroepen in de opvangvoorzieningen te versterken, wordt momenteel onderzocht of en hoe een aantal bijzondere opvangprojecten in een netwerk bij elkaar kunnen worden gebracht. Dat zijn voorzieningen die zich op vandaag richten op bijzondere doelgroepen, die deskundigheid verwierven in gezins- en opvoedingsondersteuning vanuit de kinderopvang, die ook de tewerkstelling van laaggeschoolden betrachten en die ervaringsdeskundigheid in hun werking centraal stellen. Het is de bedoeling hun expertise in kwestie uit te dragen naar het globale opvanglandschap. Het is ook zo dat het participeren aan een netwerk van de bijzondere opvangprojecten (die nu niet regulier erkend zijn, maar wel projectsubsidies ontvangen van o.m. Kind en Gezin en het FCUD), maakt dat ze sterker verankerd worden in het opvanglandschap.

10. Relatie kinderopvang – Onderwijs

Ik maakte al gewag van de contacten tussen Kind en Gezin en de administratie Onderwijs en van de optie om binnen dit kader beleidsvoorbereidende sporen uit te tekenen m.b.t. de plaats van de schoolse buitenschoolse opvang binnen het meersporenbeleid (kwaliteitslabel), m.b.t. de naadloze overgang tussen kinderopvang en onderwijs, m.b.t. het OESO-gebeuren en de band tussen opleidingen enerzijds en opvangpraktijk anderzijds.

Wat het kwaliteitslabel betreft zullen, als de administraties een aantal denksporen hebben uitgewerkt, ook de koepels snel bij het voorbereidings- en implementatieproces worden betrokken.

Mieke Vogels

maart 2001
